

<http://dx.doi.org/10.16926/p.2022.31.09>

Joanna NOWAK-GOŁĄB

doktorantka w Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej

e-mail: joanna_nowak@opoczta.pl

Obraz szkół publicznych oraz placówek niepublicznych w opinii pracujących tam nauczycieli

Streszczenie

Artykuł dotyczy funkcjonowania placówek publicznych i niepublicznych w Polsce – zwrócono szczególną uwagę na szkoły podstawowe. Przedstawiono najważniejsze kwestie teoretyczne, powołując się na dostępne publikacje. Artykuł prezentuje wyniki badań własnych przeprowadzonych w roku szkolnym 2021/2022 wśród nauczycieli pracujących w publicznych oraz niepublicznych szkołach podstawowych na terenie jednego z małopolskich miast. W badaniach wzięło udział 48 nauczycieli – 24 pracujących w szkołach publicznych oraz 24 pedagogów pracujących w placówkach niepublicznych. Postawione w badaniach pytania pozwoliły uzyskać informacje między innymi na temat tego, jakie różnice w pracy w szkołach publicznych i niepublicznych dostrzegają nauczyciele, jaka jest oferta tych szkół, jak przedstawia się godzinowy etat pracy nauczycieli, jakie dostrzegają korzyści w określonym miejscu oraz jakie napotykać trudności. Artykuł ma charakter teoretyczno-badawczy.

Słowa kluczowe: szkoła publiczna, szkoła niepubliczna, edukacja, nauczyciele.

Szkoła – istotne miejsce w życiu człowieka

Pojęcie „szkoły” można rozpatrywać z różnych perspektyw. Pierwszą z nich jest perspektywa socjologiczna, zgodnie z którą szkoła jest miejscem integrującym jednostkę ze społeczeństwem. Nie jest to jedyna rola szkoły w tej perspektywie. Ma ona również odpowiednio przygotować młode pokolenie do pełnienia typowych ról społecznych. Podkreśla się tu zależność występującą między szkołą a społeczeństwem. Zwolennikiem tego typu poglądów był m.in. Emil Durkheim (Adrian, 2011, s. 15–16). Szkoła rozumiana może być również w perspektywie organizacyjnej. Zgodnie z nią szkołę prezentuje się jako wielość systemów i podsystemów, które tworzą trwałą instytucję, kierującą się własnymi zasadami i regułami.

Niewątpliwie szkoła jest obiektem, który można odróżnić od innych organizacji ze względu na jej cechy. W ten sposób szkoła może być porównywana z ogrodem, fabryką i orkiestrą. Owe metafory przedstawiają główne funkcje placówki. Szkoła przypominająca ogród jest miejscem, gdzie następuje rozwój uczniów, którymi zajmuje się nauczyciel pełniący metaforyczną rolę ogrodnika. Szkoła to również orkiestra, wymaga bowiem dostosowania się danej osoby do innych grających, partytury czy dyrygenta. W szkole dziecko staje się częścią grupy, musi poznać uczniów, zasady funkcjonowania w klasie, dostosować się do wymogów nauczyciela. Kolejna metafora ukazuje szkołę jako fabrykę, która przygotowuje określony produkt, a każdy z robotników musi dostosować się do zasad produkcyjnych, podporządkować się kierownictwu. Także w szkole dziecko powinno respektować uznawane reguły zachowania, uwzględniać polecenia nauczycieli i dyrekcji (Adrian, 2011, s. 24–26). Bogusław Śliwowski porównuje szkołę do chińskiej fabryki, gdzie – co prawda – produkuje się taniej i w większych ilościach, jednak jakość produktów nie jest tu zadowalająca (Śliwowski, 2013). Masowa edukacja, którą porównuje się do fabryki, już w ubiegłych latach dawała podstawy czytania, wymagała doskonalenia umiejętności liczenia, przekazywała odrobinę informacji z historii i kilku innych przedmiotów. Wszystko to wiązało się z rozwijaniem u osób trzech podstawowych cech: punktualności, posłuszeństwa i umiejętności wykonywania rutynowych, powtarzalnych czynności. Ludzie zatrudnieni w fabryce musieli być punktualni. Musieli akceptować polecenia wydawane im przez kierowników. Musieli również umieć tkwić niewolniczo przy maszynach, wykonując powtarzające się do znudzenia, te same czynności (Toffler, 1985, s. 57).

Współczesna szkoła znacznie różni się od placówek działających jeszcze kilkadziesiąt lat temu. Zmienia się pozycja ucznia, modyfikacji uległa również rola nauczyciela. Obecnie wiele osób pracujących w oświacie podejmuje zatrudnienie nie tylko w placówkach publicznych, ale i szkołach niepublicznych. Na stronach internetowych kuratoriów oświaty odszukać można ogłoszenia pracy, zarówno z jednej, jak i drugiej kategorii szkół.

Zastanawiając się, jaka jest najważniejsza kwestia rozróżniająca dane szkoły, należałoby zwrócić uwagę na to, kto jest odpowiedzialny za funkcjonowanie placówek. Najogólniej można stwierdzić, że szkoły publiczne zakładane są przez organy administracji rządowej, natomiast placówki niepubliczne zakładane i prowadzone są przez osoby prawne lub fizyczne (Figiel, 2001, s. 22). Innymi słowy, publiczne szkoły podstawowe to placówki, które podlegają samorządowi i to on jest za nie odpowiedzialny. W tym przypadku organem prowadzącym szkołę jest samorząd terytorialny.

Oczywiście, władza nie ma wpływu na działania pedagogiczne. Jej głównym zadaniem jest zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, uregulowanie wszelkich płatności.

„Szkołą publiczną jest szkoła, która (Ustawa, 2021, art. 14):

- 1) zapewnia bezpłatne nauczanie w zakresie ramowych planów nauczania;
- 2) przeprowadza rekrutację uczniów w oparciu o zasadę powszechnej dostępności;
- 3) zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 2;
- 4) realizuje:
 - a) programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – również podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego albo podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego,
 - b) ramowy plan nauczania;
- 5) realizuje zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, o których mowa w rozdziałach 3a i 3b ustawy o systemie oświaty”.

Obecnie bardzo aktywnie w Polsce funkcjonują również niepubliczne szkoły podstawowe. Do 1989 roku tego typu placówek na terenie naszego kraju było niewiele. Pomimo że była taka możliwość i zgoda na tworzenie szkół niepublicznych, rozwiązanie to nie było wykorzystywane. Początkowo tworzono niepubliczne szkoły ponadpodstawowe. W 1991 roku Sejm przyjął ustawę, która dopuszczała tworzenie placówek niepublicznych na każdym szczeblu edukacji (Figiel, 2001, s. 21–22). Od tego momentu rozpoczęto tworzenie niepublicznych przedszkoli, szkół podstawowych i innych ośrodków, którymi zarządzały osoby fizyczne. Obecnie w Polsce funkcjonuje wiele niepublicznych, społecznych bądź prywatnych szkół podstawowych.

Szkoła – istotna decyzja w życiu rodzica

Każdy rodzic chce dla swojego dziecka tego, co najlepsze – przynajmniej tak być powinno – dlatego wybór odpowiedniej szkoły jest bardzo ważnym i wymagającym zadaniem. Obecnie wielość różnorodnych ofert szkół podstawowych powoduje, że osoby dorosłe bardzo często decydują się na udział w popularnych dniach otwartych, by przekonać się, czy miejsce, do którego chcą posłać swoją latorośl, jest odpowiednie. Określone obwody szkół nie są współcześnie tak ważne, jak wcześniej. Rodzice są osobami, które zazwyczaj przemierzają się samochodem, więc dowiezienie dziecka do szkoły oddalanej o kilkanaście kilometrów od miejsca zamieszkania nie stanowi już większego problemu. Jesper Jull (2014, s. 15–16) – który, co prawda, nie jest naukowcem, jednak wiele jego opinii jest cennych dla pedagogów – w swojej książce *Kryzys szkoły* wielokrotnie podkreśla, że każde dziecko chce się uczyć, jest otwarte, ciekawe, żądne wiedzy, jednak nie lubi chodzić do szkoły. Dotyczy to nie tylko uczniów z przeciętnymi

wynikami, ale też i tych, którzy osiągają bardzo dobre rezultaty, mają ciekawe zainteresowania i pasje. Niestety, w większości współczesnych szkół panuje przekonanie, że dziecko musi przyswoić jak największą ilość informacji, a jego wychowanie w szkole opiera się na licznych nakazach i zakazach. Dlatego też – być może – wielu rodziców zastanawia się, która ze szkół byłaby dla jego dziecka najlepsza tak, by z chęcią do niej uczęszczało i osiągało sukces na miarę swoich możliwości. W publikacjach naukowych odszukać można informację na temat motywacji wyboru danej szkoły. Najczęściej podjęte decyzje dyktowane są różnorodnymi i bardzo złożonymi motywacjami. Powodów może być bardzo wiele, najpopularniejsze z nich to: uczucia religijne, oczekiwanie lepszej opieki wychowawczej, profil konkretnej szkoły, indywidualane podejście do ucznia (Rabczuk, 2000, s. 33). Współcześnie można dodać jeszcze: wyposażenie szkoły, ofertę zajęć dodatkowych, przygotowanie do pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Badania własne

Podczas przeprowadzonych badań na przełomie marca i kwietnia 2022 roku starałam się dotrzeć do jak największej liczby czynnych zawodowo nauczycieli, którzy pracują w szkołach podstawowych. Grupę podzieliłam na dwie kategorie: pracownicy szkół publicznych oraz pracownicy szkół niepublicznych. W badaniach brali udział „etatowcy”, czyli nauczyciele, którzy w szkole pojawiają się codziennie.

Celem prowadzonych badań było porównanie sytuacji zawodowej nauczycieli pracujących w szkołach publicznych oraz placówkach niepublicznych. Problem badawczy sformułowałam w formie pytania: Jak nauczyciele oceniają własną sytuację zawodową w placówce publicznej lub ośrodku niepublicznym?

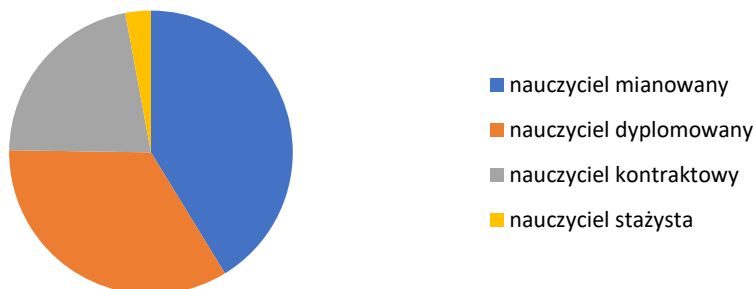
Badania przeprowadzone były na terenie jednego z małopolskich miast. Podczas badań wykorzystałam instrumentarium ankietowe. Sformułowane w ankiecie pytania są mojego autorstwa. Wszelkie wypowiedzi respondentów były anonimowe. Było to działanie celowe, ponieważ „zapewniona w ankiecie anonimowość wypowiedzi sprzyja o wiele bardziej szczerym wynurzeniom respondentów niż nawet wywiady przeprowadzane w cztery oczy, ponieważ w tego rodzaju wywiadach występuje także pewne skrępowanie, zwłaszcza przy pytaniach drażliwych (...)” (Sztumski, 2020, s. 216). Po otrzymaniu uzupełnionych ankiet przystąpiłam do analizy uzyskanych danych.

Szkoła publiczna a niepubliczna placówka – opinie pracujących tam nauczycieli

W badaniach brali udział nauczyciele zatrudnieni na pełny etat, zarówno ze szkół publicznych, jak i placówek niepublicznych. W badaniach wzięło udział 18 mężczyzn

oraz 30 kobiet. Większość nauczycieli biorących udział w badaniu to nauczyciele mianowani – było ich 17. Kolejno 14 nauczycieli to pedagodzy dyplomowani, 9 nauczycieli uzyskało stopień nauczyciela kontraktowego, jedynie 8 nauczycieli w trakcie udzielania odpowiedzi na postawione pytania było stażystami.

Awans zawodowy badanych nauczycieli

Wykres 1

Awans zawodowy badanych nauczycieli

Źródło: badania własne.

Przedstawione na wykresie 1 dane pokazują, że zdecydowana większość badanych nauczycieli to osoby ze sporym doświadczeniem zawodowym. Bardzo często w licznych debatach medialnych nauczyciele są grupą zawodową, której przypisuje się wysokie zarobki. Uzyskane stopnie awansu zawodowego są w placówkach publicznych sposobem na podwyżkę. Tabele z wynagrodzeniami danej grupy nauczycieli odszukać można na wielu stronach internetowych, dlatego też o kwestie finansowe nie pytałam nauczycieli pracujących w szkołach publicznych. Do pozostałych osób – pracujących w szkołach niepublicznych – skierowałam pytanie, czy uzyskane stopnie awansu zawodowego wiążą się z większą wypłatą.

Okazuje się, że zdecydowana większość nauczycieli pracujących w niepublicznych instytucjach nie polepszy swojego statusu materialnego. Co prawda, szkoły dają im możliwość odbywania stażu, jednak po pomyślnym zakończeniu nie mogą liczyć na podwyżki pensji. W ten sposób odpowiedziało 20 nauczycieli spośród 24 pracujących w niepublicznych ośrodkach. Wiele z tych osób przy tym pytaniu podkreśliło, że czują się nauczycielami „drugiej kategorii” i nie mogą liczyć na wszystkie przywileje skierowane do pracowników publicznej oświaty.

Kolejne pytania skierowane były do wszystkich nauczycieli i dotyczyły chęci i satysfakcji z wykonywanej pracy. Wyniki były bardzo optymistyczne, ponieważ 75% badanych nauczycieli (36 osób) bardzo lubi swoją pracę. Ponadto 50% osób (24 nauczycieli) uważa, że nie mogłoby wykonywać innego zawodu. Zdaniem nauczycieli praca z dziećmi daje sporo energii i zachęca do poszukiwania nowych

rozwiązań. Wiele osób podkreśla, że praca z dziećmi jest pozbawiona rutyny. Dzieci są pomysłowe, energiczne, a ich dobre nastawienie do życia udziela się również pedagogom. To bardzo korzystne wiadomości, jednak analizując dokładnie dane, dostrzegłam, że wielu nauczycieli pracujących w szkołach niepublicznych (18 osób) podkreśla, że praca daje ogromną satysfakcję jedynie w szkole, albowiem po otrzymaniu wypłaty muszą liczyć na wsparcie współmałżonka/partnera, gdyż pensja nie pozwala na dokonanie wszelkich płatności.

Analizując kolejne pytania, można zauważyć, że w gronie nauczycieli pracujących w szkołach publicznych jako zalety wykonywanej pracy najczęściej wymieniane zostają:

- dodatkowe wynagrodzenia (trzynastki, pakiety socjalne, płatne zastępstwa),
- dni wolne podczas roku szkolnego,
- odpowiednie wyposażenie szkoły w sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć (laptop, radio),
- możliwość urlopu dla poratowania zdrowia,
- nagrody dyrektora.

Wśród nauczycieli szkół niepublicznych do zalet wykonywanej pracy najczęściej zaliczone zostały:

- przyjazna atmosfera,
- kameralność danej placówki,
- wsparcie doświadczonych koleżanek i kolegów z pracy,
- dobre wyposażenie sal lekcyjnych (laptop, rzutnik, tablica multimedialna),
- praca w klasach nieprzekraczających 20 osób.

Porównując przedstawione zalety pracy w szkołach, dostrzec można, iż pedagodzy zatrudnieni w publicznych placówkach dostrzegają kilkanaście korzyści finansowych i aspekt ten jest widoczny w ich wypowiedziach. W gronie pozostałych nauczycieli – zatrudnionych w szkołach niepublicznych – zalety związane były przede wszystkim z warunkami pracy, jakie stwarza placówka. Mowa więc o braku anonimowości, mało licznych klasach, wzajemnej pomocy i odpowiednim wyposażeniu sal.

Nauczyciele zostali poproszeni również o wskazanie negatywnych aspektów wykonywanej pracy. W gronie nauczycieli, którzy mają pełny etat w szkołach publicznych, do głównych wad zalicza się:

- niskie pensje,
- postawy rodziców, którzy bardzo chcą ingerować w życie klasy/szkoły,
- brak czasu wolnego dla rodziny,
- utratę autorytetu w społeczeństwie,
- dzieci wymagające specjalistycznej pomocy w klasach ogólnodostępnych,
- organizację obowiązkowych szkoleń i warsztatów, które – zdaniem nauczycieli – nie są związane z ich nauczaniem przedmiotem.

Wśród nauczycieli pracujących w szkołach niepublicznych do głównych negatywów wykonywanej pracy zaliczono najczęściej:

- brak czasu wolnego,
- w dwóch badanych szkołach niepublicznych pełny etat to 25 godz. dydaktycznych, w jednej z badanych szkół pełny etat to 40 godz. dydaktycznych,
- niskie płace,
- wysokie różnice w otrzymywanych dodatkach w porównaniu z nauczycielami pracującymi w placówkach publicznych.

Porównując otrzymane dane, można jednoznacznie wskazać, że zarówno jedna, jak i druga grupa nauczycieli uważa, że ich praca jest nieopłacalna pod względem finansowym. Wykonywany zawód wymaga poświęcenia sporej ilości czasu na przygotowanie się do zajęć. Wiąże się to z tym, że nauczyciele nie mają czasu wolnego ani dla siebie, ani najbliższych.

Otrzymane dane pokazują również jednoznacznie, że wszelkie różnice związane z funkcjonowaniem nauczycieli w szkołach publicznych i niepublicznych sprzężone są przede wszystkim kwestią finansową. Rozbieżności są dość duże, albowiem miesięczna wypłata nauczyciela dyplomowanego w szkole publicznej i placówce prywatnej różni się o 1100 złotych, na niekorzyść pedagoga pracującego w szkole niepublicznej. Rozbieżności te są dostrzegalne również na poziomie innych awansów zawodowych. Nauczyciele pracujący w szkołach niepublicznych otrzymują niższe wynagrodzenie, mimo że bardzo często pracują w szkole więcej godzin. Sytuacja ta powoduje, że wspomniane osoby czują się traktowane niesprawiedliwie – i taką odpowiedź wskazali wszyscy pedagodzy zatrudnieni w niepublicznych ośrodkach.

Pedagodzy zostali poproszeni również o wskazanie pozytywnych i negatywnych stron dla dzieci uczęszczających do szkół publicznych i niepublicznych. Wyniki otrzymane od nauczycieli zatrudnionych w publicznych placówkach przedstawiam w tabeli 1.

Tabela 1

Zalety i wady uczęszczania przez dzieci do publicznych szkół – zdaniem nauczycieli

Zalety	Wady
Wysoki poziom nauczania	Liczne zespoły klasowe
Dobre wyniki egzaminów ósmoklasisty	Wąskie korytarze
Świetlica szkolna	Anonimowość ucznia
Duża hala sportowa	Niewystarczający plac zabaw na świeżym powietrzu
Biblioteka szkolna	
Bezpłatne zajęcia dodatkowe	
Organizacja wielu imprez szkolnych	

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki otrzymane od pedagogów zatrudnionych przez osoby fizyczne przedstawiam w tabeli 2.

Tabela 2

Zalety i wady uczęszczania przez dzieci do niepublicznych szkół – zdaniem nauczycieli

Zalety	Wady
Mało liczne klasy	Niektóre z zajęć dodatkowych organizowanych w szkole są płatne
Dodatkowe godziny zajęć z języka obcego	Łatwość wejścia do szkoły przez osoby niepowołane
Indywidualne podejście do ucznia	Biblioteka szkolna ma na stanie książki, które omawiane były wiele lat temu
Wiele zajęć dodatkowych	
Stołówka szkolna	
Pomoc w rozwiązywaniu zadań domowych	

Źródło: badania własne.

Kolejne pytania związane były z prowadzonymi w szkole dodatkowymi zajęciami i akcjami. Uzyskane informacje wskazują, że zarówno w szkołach publicznych, jak i placówkach niepublicznych uczniowie mogą korzystać z dodatkowych zajęć. Są to między innymi szachy, zajęcia sportowe, kółko muzyczne. W tych dwóch typach szkół organizuje się liczne akcje ogólnopolskie. Są one związane zazwyczaj z udziałem w projektach edukacyjnych, zarówno na szczeblach ogólnopolskich, jak i międzynarodowych. Nauczyciele starają się spełniać wymogi związane z awansem zawodowym, dlatego bardzo uważnie analizują obowiązkowe czynności, dostosowując do tego działania na konkretny rok szkolny.

Poprosiłam również badanych nauczycieli, by zastanowili się nad tym, czy chcą nadal pracować w szkole, w której są teraz zatrudnieni. Odpowiedzi były nieco zaskakujące, ponieważ spośród 24 nauczycieli pracujących w szkołach niepublicznych aż 22 osoby odpowiedziały, że chciałyby znaleźć pracę w placówce publicznej. W grupie pedagogów pracujących na etacie w szkołach publicznych jedynie 8 osób odpowiedziało, że chciałoby zmienić miejsce pracy. Spośród tych osób aż 6 udzieliło odpowiedzi, że zastanawia się nad przekwalifikowaniem. Odpowiedzi nauczycieli z pewnością nie powinny dziwić, z roku na rok jest to bowiem grupa, która walczy o lepsze warunki finansowe.

Następne pytania otwarte skierowane do obu grup nauczycieli związane były z planami na przyszłość. Spośród wszystkich odpowiedzi 14 nauczycieli deklaruje, że na przestrzeni 10 lat zdecydują się na zmianę pracy. Jedna z nauczycielek zatrudnionych w placówce niepublicznej odpowiedziała, że: „w ciągu 10 najbliższych lat chciałabym otworzyć własny gabinet logopedyczny. Jestem w trakcie studiów podyplomowych z zakresu neurologopedii. Zdobyte doświadczenie pozwoli mi na prowadzenie własnej działalności”. Inna osoba stwierdziła, że: „z pewnością będę chciała zmienić miejsce pracy. Jeśli uda mi się zdobyć wakat w szkole publicznej, to się na to zdecyduję. Jeśli nie będę miała takiej możliwości, to zmienię branżę”. Kolejne odpowiedzi są bardzo podobne. Jedna ze stażystek

zatrudnionych od września przyznała, że: „nie wiem, czy za 10 lat będę pracować w zawodzie. Praca z dziećmi jest bardzo wymagająca i nie wiem, czy temu poddam. Zastanawiam się nad udziałem w kursie dla księgowych. Mam znajomych, którzy się przebranżowili i są zadowoleni. Ja także się na to zdecyduję”.

Uzyskane odpowiedzi wskazują, że wielu nauczycieli pracujących w niepublicznych ośrodkach rozważa za pewien czas zmianę miejsca pracy lub całkowitą zmianę branży. Wśród odpowiedzi nauczycieli publicznych szkół ich wizje są bardziej optymistyczne. Jeden z nauczycieli stwierdza, że: „za 10 lat będę pracował w tej szkole i będę wicedyrektorem lub dyrektorem”. Kolejna osoba uważa, że: „powinam być nauczycielem ze sporym doświadczeniem, który będzie miał stabilną sytuację w pracy. Liczę na korzystne zmiany dla naszej grupy zawodowej”. Pedagog z 6-letnim stażem pracy odpowiedział, że: „chciałabym ukończyć studia podyplomowe na kierunku oligofrenopedagogika, by móc pracować z dziećmi, które wymagają specjalnych metod i form pracy. Liczę na samodoskonalenie się”. Niektóre z odpowiedzi w tej grupie nauczycieli pokazują, że wychowawcy bardzo uważnie śledzą zmiany w reformie oświaty i od tych decyzji uzależniają swoją przyszłość. Potwierdzeniem tego mogą być odpowiedzi 4 nauczycieli. Osoby te zadeklarowały, że „jeśli zmiany w polskim szkolnictwie będą zmierzały cały czas w tę samą stronę, to zmieniam pracę”, „mam nadzieję, że za 10 lat zawód nauczyciela będzie bardziej doceniony przez społeczeństwo i władzę”, „uważam, że kluczowe dla wielu nauczycieli będą zmiany zaproponowane przez rząd”, „nie wiem, jak potoczy się moja kariera nauczyciela, wszystko będzie zeterminowane przez nieustanne zmiany dokonywane przez ministra”.

Podsumowanie

Zaprezentowane w artykule wyniki badań dowodzą, że placówka publiczna jest dla większości czynnych zawodowo nauczycieli miejscem, w którym chcieliby pracować. Tylko nieliczni pedagodzy, którzy są tam zatrudnieni, rozważają zmianę miejsca pracy. Zupełnie odmienna sytuacja jest w przypadku nauczycieli zatrudnionych w placówkach niepublicznych. Pozbawienie ich wielu korzyści – takich, jak: trzynasta wypłata, dodatki świąteczne, większe pensum godzin – powoduje, że sporo osób z tej grupy planuje zmienić miejsce pracy. W opinii osób zatrudnionych w szkołach publicznych, miejsca te charakteryzują się wysokim poziomem nauczania (potwierdzają to wyniki egzaminu ósmoklasisty) oraz licznymi zajęciami dodatkowymi, które w większości przypadków są bezpłatne dla zainteresowanych osób. Analizując wady szkół publicznych – zdaniem pracujących tam nauczycieli – dostrzec można większą anonimowość ucznia oraz liczne zespoły klasowe. Inaczej prezentują się spostrzeżenia nauczycieli zatrudnionych w placówkach niepublicznych, według tej grupy sporym atutem tego miejsca są mało liczne klasy oraz kameralna atmosfera. Wśród wad pedagodzy wymieniają

płatne zajęcia dodatkowe skierowane do uczniów oraz nieaktualne wyposażenie szkolnych bibliotek. Analizując uzyskane dane, można stwierdzić, że nauczyciele wyróżniają wiele pozytywnych aspektów dla uczniów uczęszczających do ich szkoły (ciekawe zajęcia, dobre wyposażenie sal, wysoki poziom nauczania), trudniej im dostrzec pozytywne aspekty wykonywanej pracy w odniesieniu do swojej osoby. Badani nauczyciele mają poczucie, że ich wynagrodzenie nie jest adekwatne do wykonywanych działań. Zarówno jedna, jak i druga grupa zaznaczała, że nie ma czasu dla bliskich, a praca (przygotowanie do zajęć, sprawdzanie zeszytów, ćwiczeń, kontakty z rodzicami) absorbuje wiele godzin. Zaangażowanie nauczycieli w prowadzenie zajęć wymaga pracy „po godzinach”. Niewątpliwie kwestia finansowa jest najczęściej wymienianym negatywnym aspektem pracy w zawodzie nauczyciela. Można byłoby sparafrazować znane zdanie, że „szczęśliwy nauczyciel to szczęśliwe dziecko”. Warto o tym pamiętać w toczonych debatach na temat sytuacji polskich nauczycieli, pamiętając oczywiście o pracownikach szkół publicznych i niepublicznych w Polsce tak, by żadna z tych grup nie czuła się gorsza i poszkodowana. Z pewnością będzie to pozytywnie oddziaływać na sytuację w polskich szkołach.

Bibliografia

- Adrjan, B. (2011). *Kultura szkoły. W poszukiwaniu nieuchwytnego*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Figiel, M. (2001). *Szkoły autorskie w Polsce. Realizacje edukacyjnych utopii*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Jull, J. (2014). *Kryzys szkoły. Co możemy zrobić dla uczniów, nauczycieli i rodziców?*. Podkowa Leśna: Wydawnictwo MiND.
- Rabczuk, W. (2000). *Szkolnictwo prywatne w świecie*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
- Sztumski, J. (2020). *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk.
- Śliwerski, B. (2013). *Zmierzamy ku edukacyjnej katastrofie. Sowietyzację zastąpiła amerykanizacja*. Pobrane z: <https://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/701245,zmierzamy-ku-edukacyjnej-katastrofie-sowietyzacje-zastapila-amerykanizacja.html>.
- Toffler, A. (1985). *Trzecia fala*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016. Prawo oświatowe. Dz.U.2021.1082 t.j.

The image of public and private schools in the opinion of teachers working there

Abstract

The article is related to the functioning of public and non-public institutions in Poland – special attention was paid to primary schools. The most important theoretical issues were presented, referring to the available publications. The article presents the results of own research conducted in the school year 2021/2022 among teachers working in public and non-public primary schools in one of the Małopolska cities. 48 teachers participated in the research – 24 working in public schools and 24 teachers working in non-public institutions. The questions posed in the research allowed us to obtain information on, among others, what differences in work in public and private schools are perceived by teachers, what is the offer of these schools, what is the hourly working time of teachers, what benefits are perceived in a specific place and what difficulties they encounter. The article is of a theoretical and research nature.

Keywords: public school, non-public school, education, teachers.